

บทที่ 5

สรุปและเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีและการติดต่อสื่อสารผ่านระบบคอมพิวเตอร์มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจึงเป็นไปได้โดยสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การติดต่อสื่อสารโดยระบบคอมพิวเตอร์สามารถกระทำได้หลากหลายรูปแบบ ทั้งสามารถติดต่อโดยเห็นภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว และยังสามารถสื่อสารโต้ตอบระหว่างกัน เสมือนอยู่ต่อหน้ากันได้ ผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์จึงได้หันมาสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบดิจิทัล และนำไปเผยแพร่ผ่านระบบคอมพิวเตอร์มากขึ้น ซึ่งช่วยให้บุคคลที่สนใจสามารถเข้าถึงผลงานของเจ้าของลิขสิทธิ์ได้โดยง่าย รวดเร็ว เสียค่าใช้จ่ายน้อย ด้วยการที่เทคโนโลยีมีความทันสมัย จึงทำให้การทำซ้ำ ดัดแปลง หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ทำให้ง่ายขึ้น จึงเกิดปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์บนระบบคอมพิวเตอร์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับเจ้าของลิขสิทธิ์เป็นอย่างมาก นานาอารยประเทศได้ตระถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้มีการออกมาตรการกำหนดให้ผู้ให้บริการบนระบบคอมพิวเตอร์ระงับยับยั้งการละเมิดลิขสิทธิ์

ผู้เขียนได้ทำการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการดังกล่าว ของต่างประเทศ 3 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา และสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) เนื่องจากประเทศเหล่านั้นได้มีการกำหนดมาตรการระงับยับยั้งการละเมิดลิขสิทธิ์ที่สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ประเทศไทยได้นำกฎหมายลิขสิทธิ์ของสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) มาเสนอในการร่าง มาตรา 32/3 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2558) ดังนั้นจึงได้นำกฎหมายของประเทศดังกล่าวมาศึกษาดังต่อไปนี้

1. สหรัฐอเมริกา

กฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกาได้แบ่งผู้ให้บริการออกตามลักษณะของการให้บริการ โดยแบ่งผู้ให้บริการออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1. ผู้ให้บริการเชื่อมต่อ (Connection Service Provider) 2. ผู้ให้บริการแคช (Caching Service Provider) 3. ผู้ให้บริการจัดเก็บข้อมูล (Information Storage Service Provider) 4. ผู้ให้บริการสืบค้น (Search Service Provider) โดยผู้ให้บริการเชื่อมต่อและผู้ให้บริการแคช ไม่ต้องรับผิดชอบในการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าการส่งผ่านข้อมูล

หรือข้อมูลที่จัดเก็บเกิดขึ้นตามคำสั่งของบุคคลอื่น และกำหนดหน้าที่ให้ผู้ให้บริการจัดเก็บข้อมูล และผู้ให้บริการสืบค้น มีหน้าที่ลบหรือทำให้ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่ละเมิดลิขสิทธิ์บนระบบคอมพิวเตอร์ของตน กับทั้งกำหนดให้ผู้ให้บริการจัดเก็บข้อมูลต้องมีหน่วยงานเฉพาะในการรับแจ้งเรื่องการแจ้งเตือนการละเมิดลิขสิทธิ์ โดยในเว็บไซต์ที่ให้บริการ จะต้องจัดให้สาธารณชนสามารถแจ้งเตือนเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์ นอกจากนี้ ยังได้มีการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ให้บริการ โดยนำหลักการ Notice and Takedown มาใช้ ซึ่งหลักการดังกล่าวได้กำหนดเงื่อนไขที่เปิดโอกาสให้ผู้ให้บริการไม่ต้องมีภาระรับผิด หากได้ระงับการเผยแพร่เนื้อหาที่ละเมิดลิขสิทธิ์ หลังจากได้รับการแจ้งจากผู้ที่อาจถูกละเมิดสิทธิ์ ภายในระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ผู้ให้บริการมีสิทธิอ้าง “ข้อยกเว้นความรับผิด” (Safe Harbor) ได้เมื่อผู้ให้บริการได้ปฏิบัติตามหลัก Notice and Takedown

2. ประเทศแคนาดา

กฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศแคนาดา ได้กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ให้บริการตามลักษณะของการให้บริการ โดยกำหนดให้ผู้ให้บริการประเภทเชื่อมต่อผู้ให้บริการแคช ผู้ให้บริการจัดเก็บข้อมูล และผู้ให้บริการสืบค้น ได้รับยกเว้นความรับผิด หากการกระทำของตนเป็นไปโดยเคร่งครัดในฐานะสื่อกลางในการสื่อสาร หากการสื่อสาร เก็บข้อมูลชั่วคราวเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยความจำเพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ และได้นำหลักการแจ้งเตือน Notice and Notice มาใช้ โดยหลักการดังกล่าวกำหนดเงื่อนไขว่า เมื่อผู้ให้บริการได้รับคำแจ้งเตือนจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ผู้ให้บริการมีหน้าที่ต้องส่งต่อการแจ้งเตือน ไปยังผู้ใช้บริการที่เผยแพร่เนื้อหา เพื่อให้ผู้ใช้บริการตัดสินใจว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อไป ทั้งนี้ผู้ให้บริการมีสิทธิอ้าง “ข้อยกเว้นความรับผิด” (Safe Harbor) โดยอิสระหากปฏิบัติตามหลักการ Notice and Notice ภายใต้การกระทำของผู้ให้บริการที่เคร่งครัดในฐานะของสื่อกลางในการสื่อสาร นอกจากนี้ กฎหมายลิขสิทธิ์ของแคนาดา ยังได้มีบทบัญญัติให้เจ้าของลิขสิทธิ์ชอบที่จะได้รับการชดเชยค่าเสียหาย หากผู้ให้บริการไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามข้อหนึ่งข้อใดในหนังสือแจ้งเตือน (The Notice and Notice Procedure)

3. สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน)

กฎหมายลิขสิทธิ์ของสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) ได้มีการกำหนดประเภทและหน้าที่ ตลอดจนข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ให้บริการบนระบบคอมพิวเตอร์แต่ละประเภทไว้อย่างชัดเจน ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกับประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น ได้นำหลัก Notice and Takedown และหลัก “ข้อยกเว้นความรับผิด” (Safe Harbor) ของสหรัฐอเมริกามาใช้

สำหรับประเทศไทยนั้น ได้มีการกำหนดมาตรการยับยั้งการละเมิดลิขสิทธิ์ไว้ในมาตรา 32/3 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2558) โดยมาตรา 32/3 ได้กำหนดประเภทของผู้ให้บริการไว้อย่างกว้างโดยแบ่งออกเป็น 2 ใหญ่ๆ ได้แก่ 1. ผู้ให้บริการแก่บุคคลอื่นในการเข้าสู่อินเทอร์เน็ต หรือให้สามารถติดต่อถึงกันโดยประการอื่น โดยผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการในนามของตนเองหรือเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น 2. ผู้ให้บริการเก็บรักษาข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น นอกจากนี้ ยังได้กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดให้แก่ผู้ให้บริการทุกประเภทเช่นเดียวกัน กล่าวคือ หากผู้ให้บริการมิใช่ผู้ริเริ่มหรือสามารถควบคุมการนำเนื้อหาอันละเมิดลิขสิทธิ์นี้เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ และผู้ให้บริการได้นำเนื้อหาอันละเมิดลิขสิทธิ์ออกจากระบบคอมพิวเตอร์ภายในเวลาที่ศาลกำหนด ผู้ให้บริการสามารถอ้างข้อยกเว้นความรับผิดได้ ซึ่งแนวปฏิบัตินี้เทียบเท่าหลัก “ข้อยกเว้นความรับผิด” (Safe Harbor) ของสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ แม้มาตรา 32/3 จะได้กำหนดมาตรการในการยับยั้งการละเมิดลิขสิทธิ์ แต่มาตรการดังกล่าวยังไม่ชัดเจนในเรื่องหน้าที่และความรับผิดของผู้ให้บริการ ถึงทำให้เกิดปัญหา ดังนี้

1. ปัญหาความรับผิดของผู้ให้บริการต่อเนื้อหาที่ละเมิดลิขสิทธิ์

ผู้ให้บริการบนระบบคอมพิวเตอร์มีลักษณะการให้บริการที่แตกต่างกัน เมื่อมาตรา 32/3 ไม่ได้มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดว่าผู้ให้บริการประเภทใดที่ไม่ต้องรับผิดต่อเนื้อหาที่ละเมิดลิขสิทธิ์ ทำให้ผู้ให้บริการตามคำนิยามตามมาตรา 32/3 วรรคสอง มีความรับผิดต่อเนื้อหาเช่นเดียวกัน ทั้งการบัญญัติคำนิยามของผู้ให้บริการตามมาตรา 32/3 กำหนดขอบเขตที่ครอบคลุมผู้ให้บริการหลายประเภท และไม่ได้จำแนกประเภทของผู้ให้บริการตามลักษณะของการให้บริการ ก่อให้เกิดปัญหาว่า ผู้ให้บริการบางประเภทที่ไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา ผู้ให้บริการเหล่านี้มีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องตรวจสอบเนื้อหาข้อมูลที่ส่งผ่านระบบอินเทอร์เน็ตของตนหรือไม่

จากการศึกษา ผู้เขียนเห็นว่า ควรต้องแก้ไขคำนิยามของผู้ให้บริการ โดยแยกประเภทผู้ให้บริการออกตามลักษณะของการให้บริการ โดยใช้รูปแบบการให้คำนิยามผู้ให้บริการของสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) เนื่องจากสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) ได้กำหนดคำนิยามตามลักษณะการให้บริการของผู้ให้บริการไว้อย่างชัดเจน ทำให้สามารถที่จะกำหนดหน้าที่และความรับผิดของผู้ให้บริการที่มีลักษณะการให้บริการที่แตกต่างกันได้ นอกจากนี้ ผู้เขียนเห็นควรให้มีการกำหนดหน้าที่ให้ผู้ให้บริการจัดเก็บข้อมูลมีหน้าที่ตรวจสอบเนื้อหาข้อมูลของผู้ให้บริการเมื่อได้รับการแจ้งว่ามีการละเมิดลิขสิทธิ์ เช่น อย่างสหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) เพราะผู้ให้บริการ

จัดเก็บข้อมูลมีอำนาจให้การควบคุมหรือถือครองเนื้อหาของผู้ใช้บริการ จึงควรมีหน้าที่ในการ
 กลับกรองเนื้อหาข้อมูลเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของตน

2. ปัญหาหน้าที่ในการกำหนดช่องทางการแจ้งเตือนของผู้ให้บริการบนระบบคอมพิวเตอร์

มาตรการระงับยับยั้งการละเมิดลิขสิทธิ์ ตามมาตรา 32/3 มิได้มีการบัญญัติถึงมาตรการแจ้ง
 เตือนการละเมิดลิขสิทธิ์ ทำให้เกิดปัญหาแก่ผู้ให้บริการในการตรวจสอบเนื้อหาข้อความที่
 ผู้ใช้บริการนำมาไว้บนระบบคอมพิวเตอร์ของตนซึ่งมีปริมาณมาก ทำให้ผู้ให้บริการไม่สามารถ
 ตรวจสอบเนื้อหาข้อมูลบนคอมพิวเตอร์ของผู้ใช้บริการก่อนเผยแพร่ได้ นอกจากนี้ มาตรา 32/3
 วรรคสี่ กำหนดให้เจ้าของลิขสิทธิ์จะต้องยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้ศาลไต่สวน หากศาลไต่สวนแล้ว
 เห็นว่ามีเหตุจำเป็นที่ศาลสมควรจะมีคำสั่งอนุญาตตามคำร้อง ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ให้บริการระงับ
 การกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หรือนำงานที่ละเมิดลิขสิทธิ์ออกจากระบบคอมพิวเตอร์
 ของผู้ให้บริการ ผู้ให้บริการจึงทราบถึงการละเมิดลิขสิทธิ์ต่อเมื่อศาลได้มีคำสั่งเรียกให้เข้ามาในคดี
 หรือเมื่อศาลได้มีคำสั่งให้ผู้ให้บริการระงับหรือนำงานที่ละเมิดลิขสิทธิ์ออกจากระบบคอมพิวเตอร์
 ของผู้ให้บริการ ทำให้ผู้ให้บริการไม่สามารถตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลการละเมิดลิขสิทธิ์บน
 ระบบของตนหรือแจ้งเหตุขัดข้องที่ตนไม่สามารถดำเนินการให้ศาลทราบได้ อีกทั้ง ยังทำให้
 กระบวนการไต่สวนของศาล ตามมาตรา 32/3 วรรคสี่ เกิดความล่าช้า

จากการศึกษา ผู้เขียนเห็นว่า มาตรการแจ้งเตือนเป็นช่องทางในการรับแจ้งเรื่องการละเมิด
 ลิขสิทธิ์ และทำให้ผู้ให้บริการทราบถึงการละเมิดลิขสิทธิ์บนระบบคอมพิวเตอร์ก่อนที่เจ้าของ
 ลิขสิทธิ์จะนำคดีมาสู่ศาล ซึ่งทำให้ศาลมีข้อมูลในการกระทำละเมิดของผู้ใช้บริการ ส่งผลให้
 กระบวนการพิจารณาไต่สวนของศาลรวดเร็วขึ้น จึงควรนำมาตรการแจ้งเตือนมาใช้ ทั้งนี้ผู้เขียนเห็นว่า
 มาตรการแจ้งเตือน Notice and Notice ของประเทศแคนาดา เหมาะสมจะนำมาใช้กับประเทศไทย
 เนื่องจากมาตรการ แจ้งเตือนและแจ้งเตือน (Notice and Notice) หากผู้ให้บริการได้รับการแจ้งเตือน
 ผู้ให้บริการมีหน้าที่เพียงแจ้งให้ผู้ใช้บริการทราบเท่านั้น ผู้ให้บริการไม่มีหน้าที่ลบหรือระงับการ
 เข้าถึงข้อมูลของที่อ้างว่าผู้ให้บริการละเมิดลิขสิทธิ์ มาตรการแจ้งเตือนนี้ศาลจะเป็นผู้ที่พิจารณาว่า
 จะให้มีการลบหรือระงับการเข้าถึงข้อมูลหรือไม่ จึงก่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ให้บริการ

3. ปัญหาการกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ให้บริการ

มาตรา 32/3 วรรคห้า ได้กำหนดว่า “ในกรณีที่ผู้ให้บริการมิใช่ผู้ควบคุม ริเริ่ม หรือสั่งการ
 ให้มีการละเมิดลิขสิทธิ์ในระบบคอมพิวเตอร์ของผู้ให้บริการ และผู้ให้บริการได้ดำเนินการตาม
 คำสั่งศาล ผู้ให้บริการไม่ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับการกระทำที่อ้างว่าละเมิดลิขสิทธิ์ที่เกิดขึ้นก่อนศาลมี
 คำสั่งและหลังจากคำสั่งศาลเป็นอันสิ้นสุดแล้ว” ดังนั้น หากกศาลมีคำสั่งให้ผู้ให้บริการตาม

ดำเนินการอย่างไรแล้ว ผู้ให้บริการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ผู้ให้บริการก็ไม่อาจอ้างข้อยกเว้นความรับผิด ตามมาตรา 32/3 วรรคห้าได้ โดยไม่มีการกำหนดความรับผิด (Sanction) ของผู้ให้บริการไว้แต่อย่างใด จึงทำให้เกิดปัญหาตามมาว่า หากผู้ให้บริการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล หรือกรณีที่ผู้ให้บริการรู้ว่าการละเมิดลิขสิทธิ์บนระบบคอมพิวเตอร์ของตนแล้ว ผู้ให้บริการไม่ดำเนินการอย่างไร เพื่อระงับการละเมิดลิขสิทธิ์ ผู้ให้บริการต้องมีความรับผิดทางแพ่งหรือไม่

จากการศึกษา ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อผู้ให้บริการได้ทราบถึงการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้ใช้บริการของตนแล้วไม่ดำเนินการอย่างไร จนส่งผลให้เจ้าของลิขสิทธิ์ได้รับความเสียหายเพิ่มมากขึ้น ผู้ให้บริการจึงเป็นผู้มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายนั้น ควรต้องชดใช้เยียวยาค่าเสียหายให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ เหมือนเช่นประเทศแคนาดา ที่กำหนดว่าเมื่อผู้ให้บริการได้รับการแจ้งเตือนแล้วผู้ให้บริการไม่ดำเนินการแจ้งเตือนไปยังผู้ให้บริการ เจ้าของลิขสิทธิ์ชอบที่จะได้รับการชดใช้ค่าเสียหาย

5.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความรับผิดของผู้ให้บริการกรณีมีการละเมิดลิขสิทธิ์บนระบบคอมพิวเตอร์ตามกฎหมายอื่นที่ใช้ในประเทศไทย และความรับผิดของผู้ให้บริการกรณีมีการละเมิดลิขสิทธิ์บนระบบคอมพิวเตอร์ตามกฎหมายต่างประเทศ ผู้เขียนเห็นว่า พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ควรได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

1. แก้ไขคำนิยามของผู้ให้บริการตามมาตรา 32/3 วรรคสอง โดยกำหนดคำนิยามของผู้ให้บริการตามลักษณะของการให้บริการ ดังนี้

ก. ผู้ให้บริการเชื่อมต่อ (Connection Service Provider) หมายถึง ผู้ให้บริการส่งผ่าน นํ้างาน หรือรับข้อมูลผ่านทางระบบหรือเครือข่ายที่ถูกควบคุมหรือดำเนินการโดยผู้ให้บริการด้วยวิธีทางสายหรือไร้สาย หรือหมายถึงผู้ให้บริการที่เป็นตัวกลางและเก็บข้อมูลชั่วคราวของเส้นทางการส่งผ่าน นํ้าทาง หรือรับข้อมูล

ข. ผู้ให้บริการแคช (Caching Service Provider) หมายถึง ผู้ให้บริการที่เป็นตัวกลางและเก็บข้อมูลชั่วคราวผ่านทางระบบหรือเครือข่ายที่ถูกควบคุมหรือดำเนินการโดยผู้ให้บริการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความเร็วในการเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้บริการที่ได้ขอให้ส่งข้อมูล

ค. ผู้ให้บริการจัดเก็บข้อมูล (Information Storage Service Provider) หมายถึง ผู้ให้บริการจัดเก็บข้อมูลตามที่ผู้ใช้บริการมีคำขอผ่านทางระบบหรือเครือข่ายที่ถูกควบคุมหรือดำเนินการโดยผู้ให้บริการ

ง. ผู้ให้บริการสืบค้น (Search Service Provider) หมายถึง ผู้ให้บริการช่วยเหลือเรื่องดัชนีค้นคำ การอ้างอิง การเชื่อมโยงหลายมิติ (hyperlink) เพื่อค้นหาหรือเชื่อมโยงข้อมูลออนไลน์

2. กำหนดหน้าที่ให้ผู้ให้บริการจัดเก็บข้อมูล (Information Storage Service Provider) มีหน้าที่ในการกลั่นกรองเนื้อหาข้อมูลเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของตน

เนื่องจากเนื้อหาข้อมูลเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์มีปริมาณมาก ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เป็นการแก่ผู้ให้บริการ ควรกำหนดให้ผู้ให้บริการมีหน้าที่ตรวจสอบตามหลังเมื่อได้รับแจ้งว่ามีการละเมิดลิขสิทธิ์

3. กำหนดให้นำมาตรการแจ้งเตือนมาใช้ก่อนที่จะนำคดีขึ้นสู่ศาล โดยกำหนดให้ก่อนที่เจ้าของลิขสิทธิ์จะยื่นคำร้องขอต่อศาลตามมาตรา 32/3 เจ้าของลิขสิทธิ์ต้องดำเนินการแจ้งเตือนผู้ให้บริการทราบถึงการละเมิดลิขสิทธิ์

กำหนดให้ผู้ให้บริการจัดเก็บข้อมูล (Information Storage Service Provider) ต้องจัดเตรียมช่องทางในการรับเรื่องแจ้งเตือนการละเมิดลิขสิทธิ์ และกำหนดให้ผู้ให้บริการที่ได้รับการแจ้งเตือนมีหน้าที่ต้องส่งต่อการแจ้งเตือนไปให้ผู้ให้บริการที่เผยแพร่เนื้อหา โดยวิธีการติดต่อที่กำหนดขึ้นระหว่างผู้ให้บริการและผู้ให้บริการ นอกจากนี้ ผู้ให้บริการที่ได้รับการแจ้งเตือนมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลซึ่งสามารถบ่งชี้ตัวตนของบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าละเมิดลิขสิทธิ์และข้อมูลกิจกรรมบนระบบคอมพิวเตอร์ของบุคคลดังกล่าว เพื่อใช้ในการพิจารณาคดีของศาล โดยผู้ให้บริการต้องเก็บรักษาข้อมูลดังกล่าวระยะเวลา 6 เดือน นับแต่ได้รับหนังสือแจ้งเตือนการละเมิดลิขสิทธิ์ หรือเก็บรักษาไว้ 1 ปี หลังจากบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าละเมิดลิขสิทธิ์ได้รับหนังสือแจ้งเตือนและผู้แจ้งได้ดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์ตามที่เรียกร้องและได้แจ้งบุคคลดังกล่าวก่อนสิ้นระยะเวลา 6 เดือนข้างต้น ผู้ให้บริการไม่จำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลซึ่งสามารถบ่งชี้ตัวตนและข้อมูลกิจกรรมบนระบบคอมพิวเตอร์ของบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าละเมิดลิขสิทธิ์ จนกว่าศาลมีคำสั่งให้ผู้ให้บริการเปิดเผยข้อมูล

4. กำหนดบทลงโทษทางแพ่งแก่ผู้บริการที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลตามมาตรา 32/3 วรรคสี่ หรือผู้ให้บริการที่ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การแจ้งเตือน

กำหนดให้เจ้าของลิขสิทธิ์ที่ได้รับความเสียหาย ยื่นคำขอเข้ามาในคดีเดิม เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ให้บริการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตน ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ให้บริการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ได้ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร และถ้าผู้ให้บริการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ศาลมีอำนาจบังคับผู้ให้บริการเสมือนหนึ่งว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา

จากข้อเสนอแนะดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่า หากประเทศไทยได้ปรับปรุงพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2558) ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นตามที่ผู้เขียนได้เสนอมาย่างต้นนี้แล้วก็น่าจะแก้ปัญหาคอขวดของผู้ให้บริการในประเด็นดังกล่าวได้ และย่อมจะเป็นกฎหมายที่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองการละเมิดลิขสิทธิ์บนระบบคอมพิวเตอร์มากกว่าที่เป็นอยู่ในกฎหมายปัจจุบัน